

Пропозиції
до проекту Закону України
«Про внесення змін до статті 182 Кримінального процесуального
кодексу України щодо можливості звернення в дохід держави застави,
щодо якої слідчим суддею, судом не було вирішено питання про
повернення підозрюваному, обвинуваченому, заставодавцю»
*(реєстр. № 7705 від 29.08.2022 р.)**

Метою законопроекту визначено «фінансове забезпечення належних умов функціонування судів і діяльності суддів, що гарантуватиме незалежність суддів як носіїв судової влади, шляхом забезпечення можливості звернення в дохід держави застави щодо якої слідчим суддею, судом не було вирішено питання про її повернення підозрюваному, обвинуваченому, заставодавцю».

Підтримуючи необхідність вирішення питання щодо застави, яка тривалий час перебуває на спеціальному рахунку суду, вважаємо за доцільне зазначити таке.

1. Згідно з приписами ч. 1 статті 182 КПК України застава полягає у внесенні коштів у грошовій одиниці України на спеціальний рахунок, визначений в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, з метою забезпечення виконання підозрюваним, обвинуваченим покладених на нього обов'язків, під умовою звернення внесених коштів у дохід держави в разі невиконання цих обов'язків. Тобто, вихідною нормою є лише одна умова звернення застави в дохід держави – невиконання підозрюваним, обвинуваченим визначених в ухвалі обов'язків.

У разі невиконання обов'язків заставодавцем, а також, якщо підозрюваний, обвинувачений, будучи належним чином повідомлений, не з'явився за викликом до слідчого, прокурора, слідчого судді, суду без поважних причин чи не повідомив про причини своєї неявки, або якщо порушив інші покладені на нього при застосуванні запобіжного заходу обов'язки, застава звертається в дохід держави та зараховується до спеціального фонду Державного бюджету України й використовується у порядку, встановленому законом для використання коштів судового збору (ч. 8 статті 182 КПК). Застава, що не була звернена в дохід держави, повертається підозрюваному, обвинуваченому, заставодавцю після припинення дії цього запобіжного заходу. При цьому застава, внесена підозрюваним, обвинуваченим, може бути повністю або частково звернена судом на виконання вироку в частині майнових стягнень. Застава, внесена заставодавцем, може бути звернена судом на виконання вироку в частині майнових стягнень тільки за його згодою (ч. 11 статті 182 КПК). Отже, застава: (1) звертається в дохід держави (за умови невиконання зобов'язань); (2) повертається особі, яка внесла заставу; (3) звертається на виконання вироку в частині майнових стягнень.

Для ухвалення рішення про повернення застави заставодавцю (зокрема, підозрюваному, обвинуваченому) закон не вимагає подання заяви (клопотання). Така заява необхідна при зверненні до територіального управління ДСА або апеляційного суду, Вищого антикорупційного суду, у якому відкрито

депозитний рахунок (п. 6 Порядку внесення коштів на спеціальний рахунок у разі застосування застави як запобіжного заходу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 11 січня 2012 р. № 15). Окрім того, до такої заяви додається засвідчена судом копія ухвали слідчого судді, суду, вироку суду, в якому міститься рішення про повернення застави.

Отже, на момент існування підстав для вирішення долі застави слідчий суддя, суд зобов'язані ухвалити одне із трьох зазначених вище рішень, зокрема й про повернення застави. В іншому випадку матиме місце порушення статті 41 Конституції України та статті 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (щодо права кожного на власність). У зв'язку з цим, пропоноване формулювання в ч. 12 статті 182 КПК «Застава щодо якої слідчим суддею, судом не вирішено питання про її повернення підозрюваному, обвинуваченому, заставодавцю ...» є некоректним.

2. Якщо є рішення слідчого судді, суду про повернення застави, і особа, яка її внесла (або інша за законом особа), не звернулася до територіального управління ДСА або апеляційного суду, Вищого антикорупційного суду, у якому відкрито депозитний рахунок, із заявою про повернення коштів, тоді виникає можливість звернення цих коштів у дохід держави. Проте, це питання, на нашу думку, належить до виконавчого провадження, оскільки має бути рішення суду про повернення застави, яке набрало законної сили.

Із пропонованої норми ч. 12 статті 182 КПК незрозумілий механізм ухвалення рішення слідчим суддею, судом про звернення застави в дохід держави, якщо протягом 4-х років кошти залишаються на спецрахунку (як суд має контролювати це питання після спливу 4-х (?) років, хто звертається із ним – ДСА?).

3. У пояснювальній записці до законопроекту зазначено, що його реалізація не потребує додаткового фінансування з державного та місцевого бюджетів, а також інших додаткових витрат. Проте, у разі внесення законопроекту, проекту іншого акта, прийняття якого призведе до зміни показників бюджету (надходжень бюджету та/або витрат бюджету), суб'єкт права законодавчої ініціативи зобов'язаний додати фінансово-економічне обґрунтування (включаючи відповідні розрахунки) (ч. 3 статті 91 Регламенту Верховної Ради України).

***Дослідницька служба
Верховної Ради України***

**Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*